

meget i at følge de Grundsætninger, som ved den navnkundige Thær vare gjorte gjeldende, ja havde ligesom faaet Lovs Kraft for de Agerbrugere, der vilde være rationelle. Isærdeleshed søge de Begge at vise os Vexeldriftens Ufuldkommenhed, Nødvendighed af Brak og Jordens Hvile, samt af Indskrænkning i altfor store Dyrkningsomkostninger, for at Agerbrugets rene Udbytte derved kan foreges. De synes saaledes at have fælleds Tendents, nemlig, at kalde Agerdyrkningen fra sine for vidt drevne Anstrængelser, og at føre den tilbage til dens forhen havde Standpunkt. At disse tvende Forfattere dog langtfra ikke hylde fælleds Grundsætninger, vil jeg her i Korthed fremstille, da jeg formoder herved at kunne bidrage til, at en renere Erkjendelse af hvad der er det Rigtige maa vorde udbredt. Thi Sands for det Bedre er hos danske Landbrugere endnu ikke saa varm og fast, eller Grundene derfor saa klart og almindeligen erkjendte, at disse Skrifter jo kunne befrygtes at ville have en skadelig Virkning paa vor Agerdyrkning, som jo vel gjør ret onskelige Fremskridt, men slet ikke træder frem med saa raske Skridt, at den behøver en Optommertøile. Og som en saadan kan det befrygtes at den Tale vilde virke, der kunde lade sig høre med omtrent følgende Ord: "Nu ere endeligen Thærs Grundsætninger ringede til Graven; nu gjaelder Vexeldrift og Commerstalds fodring ikke længere; ikke blot Dalgas hos os, men ogsaa Tydsklands berømte Albrecht Bloch have be-

kæmpet dem; og atter kan nu den duelige Landmand være bekjendt, baade at lade sine Marke faae Hvile og at lade sine Creature selv tage deres Føde paa Agrene." Sandeligen — en saadan Tale vilde som en Lobeild ret snart kunne udbrede sig og antrette meget Ondt; og for tildeels at kunne forebygge Saadant, skrives følgende Linier.

Hvad nu først disse Blocks Meddelelser angaaer, da er det mig en sand Glæde paa det bestemteste at kunne erklære, at denne meget agtværdige Forfatter aldeles ikke har til Hensigt at sælde Bøxeldriften; det er kun nogle Vandstud. han vil affkjære paa dette herlige Frugttræ, for at det kan vorde desto mere frugt bærende. Og endstjondt det er mig ikke mindre kjært at kunne bemærke, at det er kun ganske sjeldent, og da i en ubetydelig Grad, at disse vilde Stud findes paa de Uflæggere af Stammen, som ere forplantede her i Danmark, især paa Grund af at Overgangen til Bøxeldriften hos os stæer fra Kobbeldriften, og ikke som ialmindelighed i Tydskland fra Trevangsdriften, føler jeg mig dog overtydet om, at enhver tænkende Landmand vil med sand Gavn læse og atter læse disse hans Meddelelser, for tilfulde at blive kjendt med hans System.

Det er især tre Misgreb, som han paaanker hos Bøxelbrugere:

1) At de ikke lade Rug, Hvede eller Kartofler, som de sikreste og vigtigste Afgrøder, nyde Gjøds

ningens første Kraft, men at de endog ofte i Brakmarken saae Urter, som Forsæd for Rugen;

2) At de ringeagte Hvile, og i den Grad binde sig til Frugtvekselens Regel, at de end ikke beholde andet Aars Kløver eller Græs, men aarliggen pløie og besaae Jorden med Undtagelse blot af Kløverafsgrødens første Aar; og

3) At de for lidet iagttage det rette Forhold imellem Sæd dyrkning og Foderdyrkning, men stundom dyrke altfor mange Fodervæxter og Rodfrugter, det han erklærer for en stor Udsæthed, og stundom altfor faa, hvorved den tilbørlige Gjødningskraft savnes og Qvægholdet ikke giver det fulde Udbytte.

Efterat have fraraadet disse Misgreb, og derved tillige opmuntret til det Modsatte, er der to Ting han meget tilraader:

1) Naar Jorden er reen og vel behandlet, hellere at lade den ligge Brak med at bære Kløver indtil Slutningen af Juni eller Begyndelsen af Juli, end ved reen Brak den hele Sommer at tumle den med Plov og Harve; og

2) isærdeleshed, hvis Jordsmonnet er magert, grundt eller vaadfoldt, at anlægge Bede.

Her videre at fremføre hans Ord, disse og flere Punkter betræffende, er saa meget mere overflødig, som Tidskriftets Læsere jo selv behageligen kunne efterlæse dem i de foregaaende (4de, 5te og 6te) Bind, hvor det Vigtigste af Skriftet er indført.

Neppes vil man kunne fælde en rigtigere Dom over dette Skrift, end ved at kalde det et værdigt Supplement til Thær's vigtigste Værk, som af Kammeraad Drewsen er oversat under Navn af „Grundfætninger for Landoekonomien.“ Og endskjøndt Forfatteren paa flere Steder med Varme beklager sig over, at Bøxeldriften ikke har opfyldt de store Forventninger, som baade han og Mangfoldige med ham i Begyndelsen gjorde sig over dens Virkninger, er det dog saa saare langt fra at han enten forkaster den, eller nedriver dens Mester, at han meget mere (6te Bind, Side 444) siger:

”Jeg indrømmer villigen, at der gives mange velubførte Bøxelbrug, som, ved at have undgaaet ovennævnte Misgreb, ikke alene fuldkommen forrente sig, men endog lade Agerbruget aarligen stige i Værdi. Jeg holder mig ligeledes overbeviist om, at det er Læren om at veksle med Sædarter og Frugter vi skulde saavel den formerede Foderdyrkning, og derved forbedrede Dvægopdræt, som vore Jorders bedre Cultur og flere andre Gøder. Takket være og derfor med venlig, inderlig taknemmelig Grindring den høitagtede Mand” — Albrecht Thær — ”der vel ikke mere lever iblandt os, men dog er usødelig, fordi han havde Landvæsenlæren til Videnskab, vækkede os af Drømmen og bragte Liv, Kjærlighed og Aand i os for vor Bedrift.”

I samme Bind, Side 464, siger han:

„Der kan vel ikke tænkes nogen blandt os Landmænd, som daglig have Leilighed til at see, hvorledes selv Naturen uafslædig stræber efter at begunstige en Afverling i alle Dele, uden at han jo er villig til at indrømme, at ogsaa Afverling af de Frugter, vi dyrke, baade er god og hensigtsmæssig, naar

den kan see uden Offre af større Fordele. Men Mange blandt os gik for vidt i at bedømme Læren om Frugtverelen, vi til- lagde Verelens Indvirkning en altfor høi Værdi, thi ved strengt at følge en for rigtig anseet Verel, troede vi at skaffe vor Jord en saadan Kraft, at den ikke trængte til Bratning eller den Befrielse fra Bearbejdning, som ellers fra Tid til anden indrømmes den.”

Fremdeles S. 466:

”Saameget vi end paa den ene Side maae indrømme, at der af hiin Theori er Meget, som er rigtig, sandt og over- eensstemmende med Naturen, saameget maae vi dog paa den anden Side formene, at der er forglemt at tage Hensyn til meget væsentlige Ting, isærdeleshed Undersøgelsen om: Hvad de Sædarter, vi dyrke, og især Vintersæden — vor Hovedsæd — forlange for at dyrkes fuldkommen.” S. 468: „Jeg anerkjender Fordele af en Frugtverel, der er passende for Jor- den. Jeg har selv i flere Aar drevet Verelbrug, og gjør det den Dag idag, kun har Erfaringen givet mine tidligere Grund- sætninger en anden Retning i enkelte Punkter.”

Naar vi Side 480 og fremdeles blive kjendte med Maaden, hvorpaa han dyrker sine egne Jorder, finde vi ham in praxi at være Verelbruger, dog, som han saa ofte udtrykker det, ikke i strængeste Forstand, thi i den ene af Loddens Afdelinger har han andet Aars Kløver samt Havre efter Rug. — Alt hvad han, Vereldriften angaaende, enten fra- raader eller tilraader er ei alene grundet i mang- foldige Aars Erfaringer, men disse Erfaringer ere og gjorte af en Mand, begavet med saare megen Jagttagelsesaaend. Saavel af Thaer, som Schwerg og Kreyßig omtales han med megen Ugtelse for den

Noiagtighed, hvormed han mange Aar tilforn har undersøgt og med Tal bestemt de forskjellige Foders arters nærende Egne, og derved frembragt flere faa ste Punkter under Landoekonomens saa ofte vakkende Fod. — Det inderligen ønskes, at de her i Tidsskriftet indførte udvalgte Stykker af hans Meddelelser maae hos agerdyrkende Landmænd vinde den Opmærksomhed, de fortjene.

Men for at ikke Noget, ved at vælge den brave Bloek selv til Monster, skulde begaae noget Misgreb, maa jeg endnu her tilføie en velmeent Forestilling om, at det aldeles ikke er tilraadeligt at indføre en saa hyppig Brug af Kloveren uden paa Jorder, som, ved mange Aar at have været behandlede som hans, have faaet et dybt Jordsmønt og særdeles megen Gjødningskraft, og som vedvarende behandles paa samme Maade. Den af Forfatteren brugte Sædfølge, anført under Litr. A, 6te B. S. 482, tør vist neppe Noget af os, som nu dyrke Jord, tænke paa at indføre; og selv den sammesteds under B anførte, efter hvilken han saaer Klover to Gange i et otteaarigt Sædomløb, maa man ikke for meget glæde sig til at der vil lykkes, dersom man ikke tillige sørger for Gjødningsens Forsøgelse ved at sommerstaldsfodre, og for Jordsmøntens Jorddybelse ved at ploie i Bede. Vi kunne ei andet end lykønske ham med, at han har seet sine mange Aars Tænkomsomhed og Utrættelighed saaledes belønnet, at hans ikke stærke Jorder give ham Klover:

Ufgrøder, saa sikke og tilfredsstillende, at han paa dem alene, uden at bruge grønt Vikefoder, kan grundlægge sin Sommerstaldfodring. Men vi tør ikke saaledes stole paa Kloveren, og bør derfor yde Vikerne større Værd end han; og — jeg maa ikke tilbageholde min Mening: jeg troer at han noget mis skjender det grønne Vikefoders Værd, forledet derved, at han ikke selv behøver det, da hans Klo-
ver er ham Nok.

„Magnet grøn Blandingsfød,” skriver han, 5te B. S. 423, ”som f. Ex. Vikehavre, afgiver et fortreffeligt Grønfoder, saa er dog denne Fodringsmaade overmaade kostbar, og, efter min Ansættelse, kun at anprise i enkelte Tilfælde, men ingenlunde tilraadelig til at grunde Sommerstaldfodringen paa. At dyrke Blandingsfød kan ikke ske uden særdeles Driftomkostninger. Den gavnlige Befrielse for Bearbejdning, som Kloverdyrkning tilsteder Marken, virker velgjørende paa de fleste Jordarter, og undbrages dem ved Blandingsfød dyrkning; heller ikke har, i Almindelighed taget, en ved Blandingsfød dyrkning tiltvungen Sommerstaldfodring noget Fortrin for Græsgang, naar vi nøie efterregne Alt. I Beskrifter derimod, som besidde tilstrækkelige og gode Klovermarker, kunne vi ogsaa, foruden Blandingsfød dyrkning, ordne det Hele saaledes, at grøn Klover udgjør den eneste Fodring til omtrent midt i September.”

Men — saa overmaade kostbar kan denne Fodringsmaade dog ikke kaldes, thi, hvad Udsæden angaaer, koste de omtrent 6 Skpr. Viker og 4 Skpr. Havre, hvormed 1 Td. Land sædvanligen besaaes, sjelden mere, end de 20 Pund Kloverfrø,

som behøves dertil; og hvad de særdeles Driftsomme kostninger angaaer, at der nemlig maa pløies og harves for Bikkernes Skyld, men ikke for Kløverens, da bør tages i Betragtning, at efterat det grønne Bikkefoder er afflaaet, kan Jorden langt oftere have nok i een Gang at pløies til Ring, end efter andet Aars Kløver. Tilmed naar Bikkelyden anbringes i Brakmarken, bør denne Pløining ikke føres hiin, men Brakken til Regning. At der er stor Forskjel paa enten vi i Brakmarken saae Urter og Bikker for at modnes, eller for at afhøste dem grønne til at fodre med, er en blandt os længe erkjendt Sættning; ogsaa Forfatteren anfører samme, saasom 6te B. S. 460 og 462:

— — „den modne Frugt staaer længere paa Marken, og gjorden ved sin megen Rodværk for løs og tør, til Skade for Vintersæden; — — naar Frugten afflaaes grøn, kan Jorden tidligere behandles til Vintersæden, i længere Tid ligge pløiet, sætte sig og samle Fugtighed.” —

Og om end den grønne Bikkelyde i Brakmarken virkeligen er Vintersæden til nogen Skade, det Forfatteren Side 441 jo formener at enhver Forsæd er, endog den, som høstes grøn, saa ere Fordelene derved dog saa betydelige, deels nemlig i et vanskeligt Kløveraar at kunne have dette langt sikkrere Grønffoder til Kreaturerne, deels at see Gjødningsmassen forøget, og de ere saa overveiende, at vi vist forsee os meget, om vi ikke, idetmindste indtil Kløveravlen kunde blive sikkrere, vilde benytte dette

herlige Fodermiddel; og det saa meget mere, som naar Kloveren lykkes, og vi kunne undvære Vikkes foderet, deels det vi kunne faae tilovers deraf, deels og især den overflødige Kloverafgrøde, giver os, anvendt som Hø, det bedste Foder for den tilstundende Vinter. Ogsaa tilstaaer Forfat., 5 B. S. 103, „at han har truffet paa enkelte Tilfælde, hvor Vikken som Forberedelse har virket saa fordeelagtigt paa den følgende Hvede og Rug, at disse lykkedes ligesaagodt som i den rene Brak;” og Side 101, samme Bind, see vi, at ogsaa han er af den Mening, at Warters og Vikkers rugende Skygge er fordeelagtig for Jorden. Brugen af de grønne Vikker mener jeg derfor ikke at være saa skadelig enten for den følgende Vintersæd isærdeleshed, eller for Bedriften i det Hele, at vi derfor skulle give slip paa de Fordelse, som den med megen Sikkerhed kan bringe os.

Naar vi samme Bind, Side 100, læse:

„Mislykkes en gjødslet Sæd, gaacr Agerens gjødende Kraft tabt, og de følgende Sædarter lykkes mindre, indtil Marken ved en ny Gjødsfning, hvile fra Ploven eller Græsgangsgjødsning famler ny Kraft;”

da falder det mig vanskeligt, ganske, som til en Troesartikel, at sige Ja dertil. Men jeg maa ikke tillade mig her videre at drøfte denne Sag, som saa meget vanskeligere kan stadfæstes ved Erfaring, som jo Ingen anstiller Prøve i denne Henseende, og naar Tilfældet giver Anledning til at famle Erfaring derom, Enhver dog saa meget muligt søger at bortfjerne den.

Endnu maa jeg tillade mig at sige lidet om Forfatterens Maade at pløje Jorden i Bede. Maa skee den af adskillige Læsere er bleven anseet for at være et nyt Project, som man maa vide vel at vogte sig for; men det er høist urigtigt, om man saaledes vil bryde Staven over den. Lad os vel erindre hvem Forfatteren er; slet ikke en ung Mand, som vil renomere sig, ved at fremkomme med noget Nyt, men en Mand, som i mere end 40 Aar har været practisk Landmand, og nu, i Aftentimerne af sit virksomme Liv, finder en Glæde i at meddele de Erfaringer, som han troer at kunne være følgende Slægter til Gavn. Og — ved dette Forslag kunde han ikke engang stifte sig noget Navn; thi det er en Sag, som deels Englænderen Tull, deels den saakaldte Gamle Reichart i Erfurt mange Aar tilforn have gjort sig bekendte ved, og som i mange Aar har udgjort et Grundtræk i det belgiske Landbrug. — Foruden de øvrige gavnlige Følger, han tillægger denne Dyrkningsmaade, fortjener især den, 6 B. S. 211 under h. anførte al Opmærksomhed.

„Dyrkingen med Bede,” siger han der, „aabner Leilighed til at give Jorden en dybere Cultur, uden paa eengang at bringe død, ufrugtbar Jord op imellem den frugtbare. Denne dybere Cultur bewirkes, naar man for hver Gang Bedene skulle antages paa ny, eller førend den kommende Pløining, opsmuldrer Bedefurerne med Hypeploven i en Dybde fra 3 til 5 Tommer. Gjentages dette for hver Gang Bedene forandres eller neblægges, er man istand til inden faa Aar

at forskaffe Marken en betydelig dybere Cultur, uden at nedpløie god, frugtbar Jord.”

Og paa følgende Side forsikkrer han:

„Dersom den Opgave blev givet mig, vedholdende at skulle forskaffe de bedstmulige Afgrøder af en bestemt Flade vilde jeg kun see mig istand til at bevirke disse ved Hjælp af rigtige, hensigtsmæssige Bede.”

Hvor langt simplere og mindre bekostelig er ikke og den Maade, paa hvilken han efterhaanden erholder et dybere og bedre dyrket Jordsmån, end den, Belgierne bruge? Deres Bede gjøre de ialmindelighed 10 Fod brede, og lade imellem dem en Strimmel Jord af en Fods Brede være upløiet. Denne Strimmel opgrave de med Spaden $1\frac{1}{2}$ Fod dybt, og udsprede Jorden deraf paa Bedene. Idet denne Strimmel hvert Aar rykkes en Fod videre frem, bearbejdes den hele Jordslod paa denne Maade i en Omgang af 10 Aar; og det er deres bestemte Mening, at dersom de ikke saaledes behandlede deres Jorder, vilde de aarligen aale en 10de Deel mindre paa dem. — Hvilken Belgjører for de vindstibelige Nederlændere har dog ikke den Mand været, som ved sit Exempel foranledigede, at et saadant Uvlsbrug blev optaget iblandt dem, hvorved ei blot Brød, men Velstand og Cultur i langt høiere Grad end ellers er bleven dem forundet!

Gid det, som her er sagt om Albrecht Bloch og hans Meddelelser, maa bidrage noget til, at hans Navn maa udtales iblandt os Danske med

ikke mindre Ugtelse end Albrecht Thaers; og at des
res Grundsætninger, forenede til eet System, maae
for Danmark's tænkfomme og flittige Ugerdyrkere
bære mange velsignede Frugter!

Ogsaa Kammerraad Dalgas, hvis Avlsystem
vi ville sammenligne med det her omtalte, har en-
gang hyldet Thaers Grundsætninger, men har se-
nere fundet sig foranlediget til at forkaste dem.
Ingenlunde tage vi deraf Anledning til at bedømme
Mandens Personlighed, men forsaavidt han i sine
Skrifter søger at overtøye Danmark's Ugerdyrkere
om, at det System, han nu følger, er det fortrin-
ligste, føler daust Mand sig beføiet til derom at
ytte sin Mening.

Grundsætningerne deri ere følgende:

Bed Mergel, Brak og mange Aars Hvile
bør Jordens Frugtbarhed forhøies; men Brakvæxter
ialmindelighed og Kartofler isærdeleshed samt Som-
merstaldfodring bør aldeles være ubrugte, thi ellers
forhøies Dyrkningsomkostningerne i den Grad, at
den rene Indtægt bliver betydeligt mindre.

Rigtigheden i disse Sætninger søger han at
bevise ved Beregninger over, hvad en Lod paa
50 Edr. Lands Størrelse giver i reen Indtægt un-
der 7 forskjellige Avlsmaader.

Dyrkes nemlig Lodden

1) i en tiaarig Omgang, efter saakaldet gam-
mel Drift, uden Mergel og Brak og uden Kar:

tosler og Sommerfodring, med 1) Gjødebyg, 2) Rug, 3) Byg, 4 og 5) Havre, 6—10) Kløver og Græs, antager han at 6 Edr. avles af hver Sædart paa 1 Ed. Land og at Gjennemsnits:Jndtægten, saavel af Sædavl som Qvægbesætning af hver enkelt Ed. Land er 2 Rbd. 83 f. ; efterat Brutto:Jndtægten er formindsket med 7 Rbd. 30 f. Dyrkningsomkostninger.

2) I en tolvaaarig Omgang, med Brug af Mergel, med 1) Grønlandsbyg, 2) Gjøderug, 3) Byg, 4) Havre, 5—12) Kløver og Græs, antager han 8 Edr. Rug, 9 Edr. Byg og 11 Edr. Havre paa 1 Ede. Ed., og at Gjennemsnits:Jndtægten af enkelt Ede. Ed. er 4 Rbd. 79 f. , efterat Brutto:Jndtægten er formindsket med 7 Rbd. 37 f. Dyrkningsomkostninger.

3) I en fjortenaarig Omgang, med Brug baade af Mergel og Brak, med 1) Grønlandshavre, 2) Brak, 3) Rug, 4) Byg, 5—14) Kløver og Græs, antager han 15 Edr. af hver Sædart paa 1 Ede. Ed. og at Gjennemsnits:Jndtægten af enkelt Ede. Ed. er 6 Rbd. 79 f. , efterat Brutto:Jndtægten er formindsket med 7 Rbd. 31 f. Dyrkningsomkostninger.

4) I en tiaarig Omgang, ligeledes med Brug af baade Mergel og Brak, men kun med 4 Aars Hvile, med 1) Grønlandshavre, 2) Brak, 3) Rug, 4) Byg, 5) Havre, 6—10) Kløver og Græs, antager han 12 Edr. Rug, 10 Edr. Byg og 10 Edr.

Havre paa Tde. Td., og at Gjennemsnits:Jndtægten er 4 Rbd. 41 f., med 7 Rbd. 25 f. Dyrkningsoms: kostninger.

5) I en syvaarig Dmgang, uden Mergel og Brak, men med Kartofler og kort Hvile, med 1) Gronlandsbyg, 2) gjodsket Vikkehavre, 3) Rug, 4) Kartofler, 5) Byg, 6 og 7) Klover, antager han 10 Tde. af Rug og Byg paa Tde. Td. og af Kartofler 50 Tdr., og at Gjennemsnits:Jndtægten er 4 Rbd. 92 f., med 12 Rbd. 23 f. Dyrkningsoms: kostninger.

6) I en femaarig Dmgang, uden Mergel, Brak eller Hvile, men baade med Kartofler og Sommerstaldfodring, med 1) gjodsket Vikkehavre, o. s. v., 2) Rug, hvorefter samme Aar Sperget, 3) Kartofler, flatgjodskede, med 10—12 Tommers dyb Ploining, 4) Byg, 5) Klover, antager han 12 Tdr. af Rug og Byg og 70 Tdr. af Kartofler paa Tde. Td. og at Gjennemsnits:Jndtægten er 3 Rbd. 93 f. med 18 Rbd. 19 f. Dyrkningsoms: kostninger.

9) I en femaarig Dmgang, ligeledes uden Mergel, Brak eller Hvile, men med Kartofler, fuld Sommerstaldfodring og Sædens Lugning; med 1) Kartofler, 2) Rug, og samme Aar Roer, 3) Havre, 4) Klover, 5) Hvede, og samme Aar Roer. Til Kartoflerne fuldkastes ved Brug af Spade i den 1ste Dmgang den halve Tde. Td. til 18 Tommers Dybde, og i den 2den Dmgang ploies med 2 Plove

efter hinanden 10—12 Sommer dybt, og saaledes
 pexelviis ogsaa den anden halve Tde. Ld. Gjens-
 nemsnits-Indtægten er 2 Rbd. 40 §. og Dyrknings-
 omkostningerne 36 Rbd. 79 §.

Ved at læse denne sidste, belgiske eller flanders-
 ske Drift, kan man ei andet end udbryde: Ach! I
 ulykkelige Belgier, hvor liden Løn have I dog ikke
 for al Ederes Noie!

Af disse 7 Driftsmaader er det den 3die, som
 giver den største rene Indtægt, og altsaa giver
 Normen.

For ikke at fatte nogen ubillig Dom over For-
 fatteren, bør vi ikke overse hans Ord deels Side 45:
 „Forfatteren er langt fra at anbefale nogen af de forekom-
 mende Dyrkningsmaader, som Mynstre paa Guldkommenhed,
 eller anvendelige under alle Omstændigheder. Det kom her
 kun an paa at fremstille Sagen over eensstemmende med
 Opgaven;” deels S. 44: „Vi have troet, at ved at følge
 den” i Priis-Spørgsmaalet „betegnede Vi, maatte de Resul-
 tater vi her søge, fremstille dem i et mere reent, af det an-
 vendte Arbeide alene afhængigt Forhold;” deels
 S. 9: „Det kommer her kun an paa at finde Forholdet,
 hvorefter den forskjellige Anvendelse af en vis Arbeids-
 kraft viser sig virksom. Gjøbning — vil ikke saa meget
 foranledige nogen Forøgelse eller Formindskelse af Driftscapi-
 talen, som en Forandring i Valget af de Varter eller Sæd-
 arter der dyrkes.”

Men med Føie maa man dog her spørge:
 Hvorfor skulde saa denne Udarbeidelse, hvori For-
 fatteren selv erkjender at de forekommende Dyrknings-

maader ikke ere Mynstre paa Fuldkommenhed, og hvori Alt kun kom an paa at fremsille Sagen overeensstemmende med Opgaven, saa at der desaarfaag blot toges Hensyn til en vis tiltrægende Arbeidskraft, og derimod aldeles intet Hensyn er taget til Anvendelse af foroget Gjødningskraft, skjøndt i ethvert Landbrug Jordens Gjødningskraft ikke er af mindre, ja maastee endog af mere Betydning, end dens Bearbejdelse, hvorfor skulde den forelægges Publicum saa aldeles uforandret? Paa den Tid han afgav den til Pressen, var han jo dog fri for de Baand, som det opgivne Spørgsmaal efter hans Formening paa lagde ham. Hans Hensigt med at udgive dette Skrift er og bliver altsaa dog denne, at han vil overtøde sine Læsere om, at hans Anskuelser ere de ene rigtige, og at det er kun ved at følge hans her fremsatte Grundsætninger at Danmark's Ugerdyrking kan udfores til nogen sand Fordeel, men paa enhver anden Maade til saare meget Tab.

Mon Forfatteren ikke vel ogsaa har Ret i det, han foredrager? Det er jo dog ved Kobbeldriften at Holstenerne i mangfoldige Aar have bestaaet, og det med Ære, og at baade Mecklenborgerne og vi Danske have forbedret Landbruget saare meget. Dette Udsædbrug er det jo han vil høre til en endnu høiere Potents, ved at opmuntre til Brugen af Mergel, Brak og Forøgelse af Hvileaaerene; og deri kan han jo altsaa ikke feile. Kobbeldriften gives jo ogsaa Bisfald af Albrecht Bloch. I nærværende

Lidskrift 6te B. Side 445—453 omtaler han jo samme med Berømmelse; altsaa stemme Dalgas og Block jo ganske overeens med hinanden. — At det er meget langt fra at de gjøre det, vil jeg forelsbigen i Korthed vise, dernæst at Dalgas virkeligen feiler, og at det var sorgeligt, om han havde Ret.

Bloek giver virkeligen Kobbeldriften sit Bisald, især i Egne, hvor der er Mangel paa Menneskehænder, men — vel at mærke — det er kun den vel anlagte Kobbeldrift, han giver Fortrin for en slet anlagt Bexeldrift, som nemlig enten har en urigtig Sæd og Frugtsølge eller og tages altfor strængt.

„Mange duelige Kobbeldbrugere,” siger han Side 446, „kunne fordeelagtigen sammenligne deres Netto- om just ikke Brutto-Provenue med mange af vore Bexeldbrugere;” altsaa ingenlunde med alle, kun med de mindre heldige; og ligesom han andetsteds tilstaaer, at han selv har hørt til disse sidste, saa siger han her fremdeles:

„Alle vi, og isærbelethed de iblandt os, som troede at finde vor Lykke alene i den absolute Bexel med Halmfæd og Bladfrugter, eller i det saakaldte forbedrede Trevangsbrug ved stor Brakfrugtavt, alle vi, siger jeg, som forstørstedelen anvendte den kostbare Gjøbning til usikre Frugter, som: Urter, Bønner, Bikker og Raps, som ikke vidste tilstrækkelig at vurdere den Jord, som staaes for Pløining og overlades Dvæget til Græsning, — alle Vi, mener jeg kun, skulle ret meget have lagt disse Grundsætninger paa Hjertet, og ladet vore Marker komme Noget — om endog kun en ringe

Deel — deraf tilgode. Vi skulde da have høstet Sædnege, som mere lignede dem fra Kobbeldriften, sværere og hjærnerigere og med kraftigere Halm.”

— Hvor meget dette Noget er, som han fra Kobbeldriften vil lade komme Bexeldriften tilgode, at det nemlig er $1\frac{1}{2}$ Aars Kløverafgrøde istedetfor 1 Aars, vide vi af det Foransførte. Det er tilvisse en ringe Deel; kun $\frac{1}{2}$ Aars Hvile, han saaledes tilegner sig for Bexeldriften. Og hvad Kobbeldriften selv angaaer, da lader han den ialmindelighed kun have 4 Aars Hvile med Kløver og Græs; men er det en kold, død eller stærkfleret Jord, som falder formeget sammen, saa er, siger han, denne fleeraarige Forstaaenelse for Ploven meget sjelden af Nytte; Kobbeldbrugeren vilde her ganske forfeile sit Nærmed, om han udlagde saadan Jord i 4 til 5 Aar o. s. v. Dalgas derimod vil at Jorden i en sjortenaarig Omgang kun skal bære Sæd i 3 Aar, brækkes i 1, og hvile eller bære Kløver og Græs i fulde 10 Aar. — For tilfulde at indsee, at Block tillægger Bexeldriften betydelige Fortrin for Kobbeldriften, beder jeg Læserne heraf at ville skjænke de 2 Beregninger af ham deres Opmærksomhed; som findes Side 444 og 449. Den første indeholder en otteaarig Sædomgang efter saadanne Regler for Bexeldriften, som han kalder rigtige; den sidste en otteaarig Sædomgang efter saadanne Regler for Kobbeldriften, som han giver sit Bifald; men hvilket høist ulige Udbytte viser han os just her, at disse tvende Driftsmaader give:

Frugtfolgen i den første er:

1. Kartofler, gjødskede, 10 Læs à 40 Cubiffod.
2. Byg.
3. Klover.
4. Klover.
5. Hvede, gjødsket, 6 Læs à 40 Cubiffod.
6. Byg eller Havre.
7. Begræsning.
8. Rug.

Gjennemsnits: Brutto: Afgrødeindtægten af 1 Morgen Land, som dyrkes saaledes, ansætter han til 860 Pd. Rug, preussisk Bægt, som ere lige med 946 dansk Bægt, og da 2 Morgen Land ere omtrent lige med 1 Ed. Ed. geometrisk Maal, og 192 Pd. Rug ere at ansee som 1 Ed. Rugs almindeligste Bægt, bliver Gjennemsnits: Brutto: Indtægten af 1 Ed. Land, saaledes dyrket — 9 Ed. 6 Skp. 13 Potter Rugs Værdi.

Frugtfolgen i den vel indrettede Kobbeldrift er:

1. Vinterrug, gjødsket, $13\frac{1}{2}$ Læs à 40 Cubiffod.
2. Byg, Erter og Kartofler.
3. Havre.
4. Klover og andre Græsarter til Hø og Grøn: foder.
5. Dito.
6. Begræsning.
7. Dito.
8. Reenbrak.

Gjennemsnits:Brutto:Jndtægten af 1 Morgen Land, saaledes dyrket, bliver, efter et ham velbekjendt Kobbeldbrug, $682 = 750$ Pd. Rug, dansk Vægt, og altsaa af 1 Td. Land, saaledes dyrket — 7 Td. 6 Skpr. 12 Potter Rug's Værdi.

Og saaledes giver, efter hans vist med megen Omhyggelighed gjorde Beregninger, 1 Td. Land under Vexeldriften en større Gjennemsnits:Brutto:Jndtægt end under Kobbeldriften, af omtrent — 2 Td. Rug's Værdi.

Heraf fremlyser klart, at Bloch og Dalgas ingenlunde have fælleds Mening. Men, vil maaskee indvendes, disse her anførte Gjennemsnitssummer ere alle Brutto:Jndtægter, men det er Netto:Jndtægterne, der skulle fremstille Resultatet. Vel! Men derved vil just Forskjellen paa Vexeldrift og Kobbeldrift efter Bloch's Erfaringer endnu blive mere i Dine faldende, og Afstanden imellem ham og Dalgas endnu blive større.

Vi vælge da en Lod af samme Størrelse, som den af Dalgas antagne, nemlig paa 50 Td. Land. Den større Brutto:Jndtægt af enkelt Td. Land $= 2$ Td. multiplicere vi med 50, og den høiere Brutto:Jndtægt ved Vexeldrift end Kobbeldrift bliver af den hele Lod — 100 Tdr. Rug's Værdi, som efter den af Dalgas antagne Priis — 3 Rbd. 4 Mk., beløber — 366 Rbd. 4 Mk. Nu skulle de større Omkostninger paa Vexeldriften end paa Kobbeldriften drages herfra, og derfor spørges: hvilke ere disse?

Ved at gennemgaae Vexeldrifts-Ufgrøderne og sammenligne dem med Kobbeldriftens, vil Saadant erfares. Kartoflerne i Vexeldriftens 1ste Aar dyrkes med omtrent samme Omkostninger, som den rene Brak i Kobbeldriftens 8de Aar. Byget i Vexeldriftens 2det Aar svarer til Byget i Kobbeldriftens 2det Aar. Hveden i 5te Aar til Rugen i Kobbeldriftens 1ste Aar. Byget eller Havren i 6te Aar til Havren i Kobbeldriftens 3die Aar; og bliver det saaledes kun Rugen i 8de Aar, som medfører de større Omkostninger. I Overensstemmelse med de af Dalgas ansatte Priser paa Arbeide og Rug, kan Dyrkningsomkostningerne af den Rug, som saaes paa 6 Td. 2 Ekpr. Land ($\frac{1}{8}$ af den 50 Td. Tds. Lod) beløbe omtrent 50 Rbd.; og bliver der saaledes, efter disse tvende Beregninger af Bloek, ved at være Vexelbruger, istedetfor at være Kobbeldbruger, en aarlig Fordeel af omtrent 316 Rbd. — Bloeks og Dalgas's Landbrugs-Systemer harmonere altsaa aldeles ikke med hinanden.

Men kan Dalgas ikke ligesuldt vel have Ret? — Jeg troer det ikke.

Dette, at han i nøieste Overensstemmelse med Opgaven, som ønskede undersøgt: "I hvilket Forhold Productet og den rene Indtægt stiger af en Jordlod efter den paa Dyrkningen anvendte forøgede Arbeidskraft," har behandlet Sagen, og taget Ordet Arbeidskraft i engeste og egentligste Betydning, indskrænket til Jordens Bearbejdning alene, har

viskfeligen havt en mislig Indskydelse paa Udarbejdelsen af dette saare vigtige Emne. Stedsfe har han kun taget Hensyn til den forøgede Arbeidskraft, ikke til den forøgede Gjødningskraft tillige. Og denne sidste er dog ikke alene ligesaa uundværlig, som den første, men endog mere, da Jordens Bearbejdning uden Gjødste kun udretter saare lidet, og det er kun saa Steder at den kan kjøbes, men ialmindelighed maa fremkaldes af Jordlodden selv, deels ved en klogeligen valgt Sæd- og Frugtfolge, deels ved Jordens tilborlige Behandling (Arbeide i engere Betydning), og deels ved Producternes rette Anvendelse med særligt Hensyn til Gjødningskraftens Forøgelse, hvilket Alt tilsammentaget tilvisse forøger Arbeidet. Disse tre Hjælpemidler til af en Jordlod at erholde større Indtægt maae jævnsides virke med hinanden; men hverken den første eller sidste ere af Forfatteren ragne i Betragtning; den sidste omtales vel, men kun forsaavidt som den forøger Driftsomkostningerne ved at Gjødsten skal kjøres paa Marken, spredes og nedpløies. Her at sige mere om Gjødningens store Betydning, er overflødig; thi hvad den værdige Magister Cramer skrev for 30 Aar siden, er og bliver til Dagens Ende et af vore gængse gjældende Ordspog, at — Hvad Blodet er i Legemet, og Penge i Staten, det er Gjødste i Agerdyrkingen. Dersom Forfatteren havde taget Ordet Arbeidskraft i denne udvidede Betydning, vilde hans eget Arbeide dermed maaskee ikke have været vans

steligere; thi hvor vanskeligt maa det ikke vist have været ham at faae de egentlige Arbeidsomkostninger forøgede til det Femdobbelte; — Det vilde vist og have ledet til et ganske forskjelligt Resultat.

At Forfatteren kun tager Hensyn til de Drifts- omkostninger, som en Agerdyrker har, der er udenfor Bondestanden, har visseligen ei heller havt liden Indflydelse paa det fremkomne Resultat. Der er ikke liden Forskjel paa de Driftsomkostninger, som en Mand har, der maa udføre Arbeidet ved leiede Hænder, og som en Bonde har, der deels arbejder selv med egen flittige Haand, deels i Forbindelse ei alene med sine Tjenestefolk, men med sin Kone og egne Born. Vel hjemler Forfatteren sine ansatte Arbeidspriser med det Side 10 anførte Udsagn, at de grunde sig i den af ham i 8 Aar førte Arbeids- og Huushold: Journal; og vist er det, at man, ved at læse disse deraf uddragne Resultater, ei alene maa fatte Agtelse for den ordentlige Landoekonom, men og for den velvillige Huusfader; men — Bonden, som kun har en Jordlod paa 50, 40, 30, 20 og 10 Td. Ld. som Opgaven og dens Besvarelse lyde paa, nodes virkelig til, deels at nøies med en tarveligere Levemaade, deels at arbejde strængere, thi ellers var det ham aldeles umueligt at bestaae. Hvoraf leve ellers alle de mange Fæstebønder i Danmark, som endnu desværre drive deres Jord paa den gamle Maade? og hvoraf ellers de noisomme og flittige Nederlændere? Men at Forfatteren

ansætter Priserne paa de forskjellige Arbeider, som Agerdyrkingen behøver udforte deels ved Mennesker og deels ved Hestekraft, noget for høie, har bevirket, at dyrket Brak, Vexeldrift og Sommerstaldfordring, som jo kræve en heel Deel Arbeide mere, end den saa kaldte gamle Drift, saa meget desto mere stilles i Skygge.

Vil Nogen mene, at det her Anførte dog vel ikke kan have nogen væsentlig Indflydelse paa Sagen selv, vil jeg blot udbede mig forhøiet Opmærksomhed for det her gjorte Spørgsmaal; hvoraf det er at en Fæstebonde og hans Familie lever, dersom han ved at dyrke sin Jord efter den gamle Drift kun har den ham af Forfatteren tillagte rene Indtægt af 2 Rbd. 83 ß . af enkelt Ed. Land, idet hans Dyrkningsomkostninger af samme ere 7 Rbd. 30 ß .? — Om end Bonden med Kone og Børn, idet de gjøre Meget af det Arbeide, som af Forfatteren er henlagt til Tyendet, faaer den Tyendet tillagte Kost til Livets Ophold, og ligeledes den Tyendet tillagte Løn til Klæders Anskaffelse og Vedligeholdelse, hvorfra kommer saa det, som deels Børnenes Underholdning, deels de fratraadte Beboeres Ophold eller Aftægt medtager? Vi feile vel ikke meget, naar vi sige, at ethvert Par unge Ægtefolk efter Gjennemsnitsberegning har 4 Børn at opføde, og at disse i deres Opvæxt ikke kunne beregnes at gjøre mere Arbeide, end hvad et Barn paa 12 à 14 Aar er istand til at udrette, deels fordi de større have at

føge Skolen, deels fordi de mindre mere behøve Hjælp end yde nogen; samt at idetmindste hveranden Gaardbeboer har een af Gaardens forrige Beboere at forsørge. Det som nu disse, deels Børn, deels affældige Gamle, underholdes og klædes for, saavel som hvad der medgaaer ved foresaldende Høitidelig: heder i Anledning af Børnedaab, Bryllup og Begravelse, maa jo Alt ogsaa tages af det, som Gaarden indbringer, efterat Konge, Husbond og samtlige Bedkommende have faaet det, dem tilkommer. Hvor høit dette sidste omtrent beløber, er i vore beregnende Dage ikke vanskeligt at bestemme. Efter Lutein (see Roeskilde; Stændertidende) kan det, som en Bonde har at svare af 1 Td. Land, der er omtrent af samme Bestaaffenhed, som den af Forfatteren omhandlede Jordbund, efter Gjennemsnitberegning aarsligen blive:

a) Skatter og Waalæg, Fattigbidrag, Skolepenge, Bearbejde, Kongereiser; med eet Ord: til det Offentlige 1 Rbd. 19 Sk.

b) de tre Tiender ; — 54 —

c) til Godseieren 1 — ; —

og lægges dertil d) Offer og Smaaredsel til Præst og Kirkesanger, Dommerkorn, Brokorn, og deslige, omtrent ; — 8 —

bliver det: 2 Rbd. 81 Sk.

Det er altsaa kun 2 β ., vi have tilovers fra Forfatterens foransførte rene Indtægt af en Td. Land,

og derfor kan vel med-Føie spørges: hvoraf lever denne Familie? Flere Fuld end de anførte 6 Tdr. af hver Sædart tor vist ikke antages; thi det forholder sig vist saaledes, som Lutein siger i Bedømmelsen af Neventlows Virksomhed ved Bergsøe, i Maanedsskrift for Litteratur, 9de Uargang, Side 483:

”Den omtalte Driotsmaade er vistnok stet, men endnu findes mange Steber, idetmindste paa Bondegaardene, Driotsmaader, der ei ere stort bedre. Naar 6 Fuld Byg og 3 à 4 Fuld Havre betegnes som en Høst, der i sin Ringhed var særegen for hiin Periode, saa maa det bemærkes, at Agerbruget i mange Egne endnu ei frembringer mere, og det er bekjendt nok, at man ved Tiendekjendelser næsten aldrig vover at antage flere Fuld.”

— Altsaa, det en Bonde og Familie lever af er hidtil mere fremkommet af smaae Dyrkningsomkostninger, end af en riig Høst; og for at Omkostningerne kunne være smaae, lever han deels desto tarveligere, og deels arbejder han desto mere. Der ved skeer det virkeligen, at Bonden har sit Arbeide til lavere Priser, end den Landmand, som ikke er af Almuestand. — At Forfatteren, endstjøndt han har med Lodder at gjøre paa 50 Td. Td. og derunder, hvis Dyrkere næsten uden Undtagelse alle høre til Almuestanden, dog betragter Sagen blot fra den større Eiendoms Besidders Standpunct, anseer jeg ikke for rigtigt.

Naar Forfatteren anseer Mergel, Brak og Hvile, som de meest hensigtsvarende Midler til at

erholde en saa stor reen Indtægt, som muligt, da indromme vi ham jo meget gjerne, at der ved et: hvert af dem kan opnaaes ret Meget, men langtfra dog ikke Alt, hvad man af et isandhed vel anlagt Landbrug med god Grund tør vente sig.

For Mergel, det første af disse Midler, er det jo dog en væsentlig Hindring i at den kan anbefales som et almindeligt Hovedmiddel, at den langtfra ikke forekommer overalt i Danmark, i det mindste paa mange Steder endnu ikke er fundet. Ei heller har Mergelen en længe varende Virkning paa Jordens monnets Frugtbarhed, men taber samme efter saa Aars Forløb; den kan da vel atter bruges, men i en mindre Grad og med mindre Virkning; og forestiller man sig endvidere, hvorledes en altfor stærk Brug af Mergelen, især paa magre og muldfattige Jorder, let kan gjøre langt mere Skade end Gavn, burde den dog ikke tillægges en saa almeengjældende og afgjørende Værd, som her er skeet.

Hvad dernæst Brak angaaer, da omtvivles ei heller dens store Indflydelse paa et Jordsmø, som behøver den. Men — kun de Syge have Lægen behov; og den, som engang er fuldkommen frisk, kan ikke ved noget Lægemiddel bibringes en høiere Grad af Sundhed, eller blive, som man kunde kalde det, overfrisk. Om Brakkens mere eller mindre Værd, dens Nødvendighed eller Unødvendighed, er for flere Aar siden især i England blevet meget tvistet, og mange Valler Papir ere i denne Anledning

lagte under Pressen; men for nærværende Tid ere de bedste Chemikere enige i, at det er urigtigt at ansee Brakken for at være berigende, men kun for det Middel, hvorved de plantenærende Dele, som et Jordsmån enten allerede besidder eller faaer ved at gjødtes, bringes til desto lettere og snarere at kunne gaae over i Planterne, og saaledes bidrager til at en rigere Afgrøde erholdes. Dette er vor H. E. Ørsted's Mening. — Er det skarpe og magre Jorder, man vil anvende Brakken paa, da gjælder om dem det, som i et Epigram er sagt angaaende slet begavede Børns Underviisning ved Hjælp af Hng:

”Du banker din Søn, for at vække hans Nemme;

Men viid, at du banker forgjæves, hvor Ingen er hjemme.”

Hvile, og Hvile i flere paafølgende Aar, er det tredie store Hjul, uden hvilket D. mener at Agerdyrkningen ikke kan gjøre nogen Fremgang. At Hvile virkeligen beriger Jorden, er jo ogsaa vor Mening, men — den bliver let altfor kostbar, især om den fortsættes i en Række af flere Aar. Jordens mekaniske Lærv behøver den vist kun i 2 hvilst 3 Aar. — At han antager endog en i 10 Aar fortsat Hvile som den allerfortrinligste, maae vi saa meget mere forundre os over, som han selv erkjender, Side 55, at:

”bestandigt Græsland snart saaledes udarter, at der behøves 2 Td. Land til at græsse et Hoved paa,”

medens han paa foregaaende Side med 5 Aars Hvile anseer 7 Skpr. Land for tilstrækkeligt til 1

Hoveds Græsning, og Side 50, med 10 Aars Hvile behøves til 1 Hoved kun 6 Skpr. Land. — Naar man erindrer sig, hvad Sinclair i sin Agerdyrkningsslære siger os, at man i England er enig om "at en Acre med Klover, Vikler, Raps, Kartofler, Turnipper eller Kaal, giver i det mindste dobbelt saa meget Foder, som om den forblev Græsgang af Middelgodhed" (see 2 D. 208), og: "med Undtagelse af de rige Græsgange, kan Ploieland, efter Middeltal, frembringe tre Gange saa meget Menneffesøde, som Græslund, og følgerlig berøves det Almindelige, ved hvert Stykke Jord, der uden Nødvendighed ligger til Græs, og hvis Product blot underholder eet Menneffe, den Hæring, hvorved endnu to Menneffer kunde underholdes;" da fristes man virkelig til at føle sig mismodigen stemt, ved at læse en tiaarig Hvile anbefalet.

Ligesom de af Forfatteren fremsatte positive Hjælpemidler til at erholde en større reen Indtægt ikke ubetinget kunne billiges, saaledes end mindre de negative, nemlig at vi maae afholde os fra at bruge dyrket Brak, Sommerstaldfodring og Kartofler. Da jeg føler, at jeg ikke kan udtale min Mening herom med egne saa bestemte Ord, som med Block's, og hans tillige have mere Auctoritet, vil jeg fremføre nogle af hans Udsættelser desangaaende. 6 B. S. 415: "Ved Straa alene er det umuligt at ernære Dvæget fuldkomment, og ligesaa umuligt derved at forskaffe sig en god Gjødning. Begge disse Dele kunne kun tilveiebringes ved et rigtigt Forhold mellem kraftfulde og saftige Foderværter og Straaet. — I Bedrifter, som have Mangel paa kraftfuldt Foder, men stort Forraad af Halm, findes alligevel Mangel

paa Gjødning, og altsaa ubpiinte Marker. Undersøge vi en saadan Bedrift nøiere, ville vi sædvanligen finde, at den, af Mangel paa kraftigt Foder, kun kan holde en ubetydelig Besætning, som, formedelst den tørre kraftløse Næring, kun forærer libet, og hvortil altsaa kun kan bruges meget libet Strøelse. Et rigtigt Forhold imellem Foderværter, Hø og Halm, giver os derimod den store Fordeel, at vi fuldkommen kunne forbruge vor Agerdyrknings samtlige Frembringelser, og fuldkommen føde vor Besætning, hvoraf følger, at vi ikke alene paa en selvstændig Maade kunne forskaffe os den fornødne Gjødning, men endog see os istand til at forhøie vor aarlige Indtægt og vor Eiendoms Værd. — Jordens Gjødnings-Tilstand bestemmer vor rene Indtægt.”

Side 395: ”Kartoflen er en uskatteelig, indbringende Frugt, thi blandt vore sædvanlige Markfrugter giver den den høieste Gjennemsnits-Brutto-Indtægt, men dens fuldkomne Afbenyttelse finder kun Sted saalænge, som dens Dyrkning staaer i et rigtigt Forhold til Straa og Hø;” og S. 414: ”Blandt Rodfrugterne tilkommer Kartofflerne den første Rang, da de give den sikreste Høst, og blandt Rodfrugter den stærke Afgrøde; de kunne tage tiltakke med simpel Jord, og altsaa afgive Middel til at afbenytte denne høiere. Der, hvor der fattes passende Jord til at dyrke Kløver, eller mangler tilstrækkelig Engbund, afgive i al Fald Kartoffler et kraftigt Foder.”

Hvad Sommerfaldsfodringen angaaer da er Blocc ogsaa ganske en Ven af den; han bruger den selv; lærer os, hvorledes vi bedst og rigtigst benytte Kløveren dertil, og forsikrer os, at det er ved Sommerfodring den frugtigste Gjødning saules.

Førend jeg slutter min Sammenligning imellem

Blocks og Dalgas's Avlsystemer, maa jeg endnu fremsætte følgende Calculé:

Dalgas har i sit som Norm fremsatte Avlsbrug med Mergel og Brak, 3 Aars Sædavl og 10 Aars Hvile, i reen Jndtægt af enkelt Ed. Land 6 Rbd. 4 Mk. 15 Sk., som, da Prisen paa 1 Ed. Rug i hans Beregninger er 3 Rbd. 4 Mk., er lige med $14\frac{1}{8}$ Skjeppe Rugs Værdi; og han har dog, som Enhver maa tilstaae, smigret dette sit Skjodebarn ikke lidet, ved at lade enhver Sædart bære 15 Fold, en Afgrøde saa stor, at han, for at godtgjøre Rimeligheden deraf, har høsføiet et Exempel, som dog ikke er adæqvart, da en betydelig Høbjergning kommer samme til Hjælp.

Bloek derimod har, som forhen anført, i det af ham bifaldte Kobbeldbrug, ogsaa eet Aars Brak og 3 Aars Sæd, men kun 4 Aars Hvile. Efter: som Forstjellen bestaaer i, at han har kun 4 Aars Hvile, medens Dalgas har 10, dyrker han $\frac{4}{8}$ af en given Lod, medens Dalgas kun dyrker $\frac{4}{14}$ deraf, eller, som netop er det Samme: Bloek dyrker $\frac{7}{14}$ og Dalgas $\frac{4}{14}$. Bloeks Dyrkningsomkostninger komme derved til at staae i et Forhold til Dalgas's, som 7 : 4. Naar vi nu i samme Forhold forhoie den af Dalgas anvendte Driftscapital — 7 Rbd. 1 Mk. 15 Sk. til 12 Rbd. 4 Mk. 14 Sk., eller 3 Edr. 4 Skpr. Rugs Værdi, have vi ialfald Dyrkningsomkostningerne paa 1 Ed. Land, dyrket efter Bloeks Kobbeldrift med 4 Aars Hvile. Drages disse 3

1 Edr. 4 Skpr. fra hans Brutto:Indtægt — 7 Edr. 6 Skpr. 12 Potter, bliver Netto:Indtægten af enkelt Ed. Land under sig Kobbeldrift — $34\frac{1}{2}$ Skpr. Rugs Værdi.

Jeg benævner denne Sum i Skjepper, fordi ovenfor Dalgas's Netto:Indtægt er anført med $14\frac{1}{2}$ Skpr., og det derved bliver saa meget lettere at see, i hvilket Forhold Dalgas's Kobbeldrift med 10 Aars Hvile og Blocks Dito med 4 staae til hinanden; saaledes nemlig, at hvor vi ved at bruge Dalgas's Kobbeldrift have Grund til en reen Indtægt af 10 Edr. Rugs Værdi, der kunne vi, ved at følge Blocks Kobbeldrift, med samme, ja vel endog med større, Sikkerhed vente os en reen Indtægt af $23\frac{1}{2}$ Edr. Rugs Værdi. Men ogsaa kunne vi, ved at følge Blocks Bærelldrift, med lige Sikkerhed sammesteds vente os en reen Indtægt af $32\frac{1}{2}$ Tønde Rugs Værdi.

Det kunde vel ikke være upassende, ved at stige ligesom nogle Skridt høiere, her at forskaffe sig en videre Synskreds.

Lad Dalgas's laveste Beregning af reen Indtægt efter den saakaldte gamle Drift end være noget for lav, fordi han, efter hvad jeg formener, ansætter Dyrkningsomkostningerne noget for høit; og lad hans høieste Beregning af reen Indtægt efter den af ham som Norm anførte Drift være noget for høi, fordi han ansætter Foldene i samme saa høit; vi kunne dog ret vel, uden at paadrage

og Beskyldning for stor Misregning, bruge de af ham der anførte Summer, for her at fremstille en Hoved-Anskuelse af vor Landoekonomie:

Naar Danmarks omtrent 3 Millioner Edr. Land, ved at dyrkes efter den saakaldte gamle Drift, give (see Dalgas's nævnte Skrift Side 43) i reen Indtægt kun $6\frac{1}{4}$ Skp. Rugs Værdi af enkelt Ed. Land, bliver det $2\frac{1}{3}$ Millioner Edr. Rugs Værdi af hele Riget.

Naar disse 3 Millioner Edr. Land, ved at dyrkes efter Dalgas's Kobbeldrift, give $14\frac{2}{3}$ Skpr. Rugs Værdi i reen Indtægt af enkelt Ed. Land, bliver det omtrent $5\frac{1}{2}$ Millioner Edr. Rugs Værdi af hele Riget.

Naar samme, ved at dyrkes efter Blocks Kobbedrift, give i reen Indtægt $34\frac{2}{3}$ Skpr. Rugs Værdi af enkelt Ed. Land, bliver det omtrent 13 Millioner Edr. Rugs Værdi af hele Riget.

Naar de, ved at dyrkes efter Blocks Bexeldrift, give i reen Indtægt $48\frac{1}{2}$ Skpr. Rug af enkelt Ed. Land, bliver det over 18 Millioner Edr. Rugs Værdi af hele Riget.

Beregning af en saadan Progression, opført for allerstørste Deel paa Erfaringens Grundvold, har visseligen meget at betyde.

1) Siger den os, hvorledes danske Mænd, ja hele den danske Stat, paa selvstændig Maade vil kunne hæve sig, og staae med Lykke og Ære blandt Europas øvrige Folkeslag. — Sandeligen! det er

fra Jorden, ved Hjælp af dens Rodder, at Danmark's gamle herlige Eg skal erholde, Saft og Kraft, faae nyt Liv og herligt Udseende.

2) kan Statsøkonomen heraf lære at han ogsaa bør være Landoekonom, og Landoekonomen at han ogsaa bør være Statsøkonom. Den, som bestyrer en Sag i det Store, maa vogte sig vel for at ansee de smaa Dele med Ligegyldighed, thi det er de mange smaa Dele, som udgjøre det Hele. Men Landoekonomen skal ogsaa lade Statens Sag være sig vedkommende, og derfor, om han endog befinder sig i den særegne Stilling, at han anseer det for klogest, at lade sin egen Jord efter Brak kun bære Sæd i 3 Aar og Klover og Græs i 10, bør han dog ogsaa meget muligt forebygge, at Exemplet ikke hos Andre skal svække Lysten til det, som er bedre, og end meget mindre ved Tale eller Skrift opmuntre Mange til at følge sig.

3) Lærer en sliq Beregning os desto tydeligere at påaafkjonne, med hvilke værdige og faste Skridt det kongelige Landhuusholdnings-Selskab er gaaet det vigtige Maal imode; og hvorledes det vist ikke er at befrygte, at det vil forandre sin valgte Bane, saalænge der endnu paa samme er saa Meget at virke. Maaskee Det maatte finde det hensigtsmæssigt, naar Det fremdeles ved Understøttelser opmuntret til at følge de Ihaerste Grundsætninger, at give dem nogen Modification efter de her omtalte Blocks Grundsætninger. Men at lade Kobbeldriften med sin fleeraarige Sædavl og paafølgende Hvile

igjen komme frem, betrygger de Mænds klare Blik, som styre dets Forhandlinger, os for, at det nogen sinde vil afgive sig med.

4) Vækkes ved en saadan Beregning den inderligste Tak til Gud, som deels i hine Krigens Dage skaanede Danmark's unge Mænd for Hjendens skarpe Sværd, deels i paafølgende pestsvangre Dage lod Morderengelen gaae forbi vort kjære Land. Med det første ophører Klagen over at der ikke havees Hænder nok til det mere Arbeide at udføre; paa adskillige Steder befrygtes endog allerede, at Mændene kunde blive formange, og at Overbefolkning vil indfinde sig. Men at dette Ord i mange Enese ja Hundrede Aar bør være forviist fra Danmark's frugtbare Lande, overtyder os Intet bedre om, end denne her opførte Beregning.

*

*

*

Da jeg ingenlunde tragter efter den Ære, at kunne optages enten i de statsøkonomiske eller landøkonomiske Forfatteres Tak, og jeg tilmed er en Hader af al Kamp og Strid, men jeg med at skrive nærværende Linier blot har havt til Diemed, at nedlægge et lidet Offer paa Sandhedens og Fædrenelandets fælleds Altar, beder jeg Udgiveren af "Tidskrift for Landøkonomie," at lade Kundskab om mit Navn blot være en Sag imellem ham og mig, saafremt han finder at denne liden Afhandling egner sig til at optages i Tidskriftet.